

Sabit Hızlı Hareket — Grafikler ve Model

Ünite 1: Kuvvet ve Hareket · Konu: Sabit Hızlı Hareket (2/2) · 2 ders saati (80 dk)

Öğrenme Çıktısı · FİZ.10.1.1

Maarif Modeli · Resmî Çerçeve

Ünite	1. KUVVET VE HAREKET · Toplam 16 ders saati
Alan Becerileri	FBAB10. Tümevarımsal Akıl Yürütme · FBAB12. Kanıt Kullanma
Kavramsal Beceriler	KB2.14. Yorumlama · KB2.16.1. Tümevarımsal Akıl Yürütme
Eğilimler	E3.4. Gerçeği Arama · E3.6. Analitik Düşünme · E3.7. Sistematiik Olma
Sosyal-Duygusal (SDB)	SDB1.2. Öz Düzenleme · SDB2.1. İletişim · SDB2.2. İş Birliği
Değerler	D3. Çalışkanlık · D12. Sabır · D14. Saygı
Okuryazarlık	OB4. Görsel Okuryazarlık · OB7. Veri Okuryazarlığı
Anahtar Kavramlar	hızın işareti, yön, konum-zaman grafiği, hız-zaman grafiği, grafik dönüşümü, çok parçalı hareket, ortalama hız, $\Delta x = v \cdot \Delta t$, $v = \Delta x / \Delta t$

Ders Künyesi

Sınıf / Süre	10 (Anadolu Lisesi) · 2 ders saati · 80 dk
Konu	Sabit Hızlı Hareket (2/2) — grafik dönüşümleri ve matematiksel modelin uygulanması
Öğrenme Çıktısı	FİZ.10.1.1 — Sabit hızlı hareketle ilgili tümevarımsal akıl yürütebilme (genelleme aşaması)
MEB Sınırı	Hareket hâlâ SABİT HIZLIDIR; ivme ve ivmeli hareket grafikleri Hafta 4'e bırakılır.
Ön Koşul	Hafta 1 — konum, yer değiştirme, ortalama hız/sürat, eğim = hız.
Belirli Gün/Hafta	—

Hazırlık

Köprü Kurma

Hafta 1 özeti soru-cevapla hatırlatılır: 'Konum-zaman grafiğinin eğimi neyi verir?' (hız).
Bu hafta eğimin İŞARETİ (yön) ve birden çok aşamalı hareket ele alınır.

Bu Haftanın Yaklaşımı

- Hızın işareti: +x yönü ve -x yönü; artan/azalan konum-zaman doğruları.
- Çok parçalı hareket: ileri-dur-geri; her aşamada eğim ve ortalama hız/sürat.
- Grafik dönüşümü: aynı hareketin konum-zaman ve hız-zaman gösterimi.
- Model uygulama: $\Delta x = v \cdot \Delta t$ ile yer değiştirme/zaman hesabı ve karşılaşma problemleri (kapanan mesafe).

Ders Akışı (80 dk)

Süre	Aşama	Etkinlik
10 dk	Köprü	Hafta 1 hızlı tekrar: eğim = hız. Slayt 2-3.
15 dk	Yön & İşaret	+v / -v; artan ve azalan konum-zaman doğruları. Slayt 4-5.
15 dk	Çok Parçalı Hareket	İleri-dur-geri grafiği; aşama aşama ortalama hız/sürat. Slayt 6-7.
15 dk	Grafik Dönüşümü	Konum-zaman $\leftrightarrow$ hız-zaman aynı hareket için. Slayt 8.
15 dk	Model & Karşılaşma	$\Delta x = v \cdot \Delta t$; iki hareketlinin karşılaşması (kapanan mesafe). Slayt 9-10.
5 dk	Çıkış Kartı	'Negatif hız ne demek?' Slayt 11.
5 dk	Kapanış	Hafta 4 köprüsü: hız değişirse? $\rightarrow$ ivme. Slayt 12.

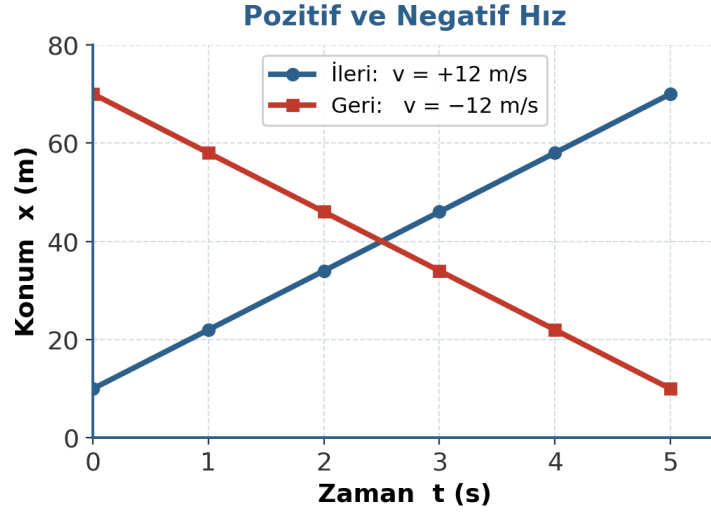
Farklılaştırma

Zenginleştirme

Üç hareketlinin buluşma/karşılaşma problemi; grafikte kesişim noktası yorumu.
Bağlı hız sözel: aynı/zıt yönde giden iki araç.

Destekleme

Tek aşamalı, pozitif yönlü hareketle başlanır; negatif yön sonra eklenir.
Hazır grafik üzerinde yalnızca eğim işareti yorumlatılır.

Tahtada kullanılacak referans: pozitif ve negatif hızlı hareket.

✓ Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (2025) · 10. Sınıf Fizik resmî çerçevesine tam uyumludur.

Sabit Hızlı Hareket — Grafikler

Öğrenme Çıktısı · FİZ.10.1.1

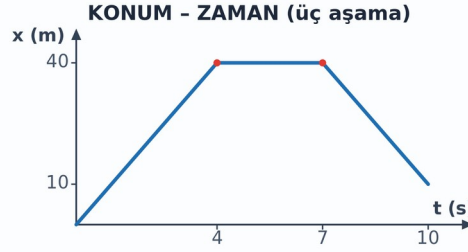
Ad-Soyad: ..... Sınıf: 10 - ..... No: ..... Tarih: .....

HATIRLATMA

- Konum-zaman: eğim = hız; eğimin işareti yönü verir (+x / -x). Yatay doğru → durur.
- Hız-zaman: alan = yer değiştirme; eksen altı negatiftir.
- Yer değiştirme yönlüdür (işaretli); alınan yol toplam mesafedir. Ortalama hız = $\Delta x / \Delta t$.

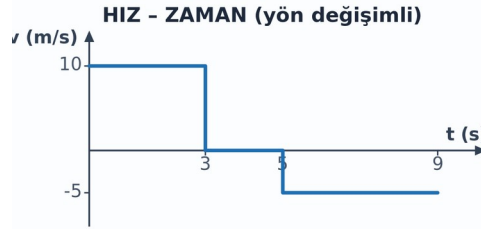
Bölüm A · Çok Parçalı Konum-Zaman

1. Şekildeki üç aşamalı konum-zaman grafiğine göre: (a) I, II, III. aşama hızlarını, (b) toplam yer değiştirmeyi, (c) alınan yolu, (d) ortalama hızı, (e) ortalama sürati bulun.

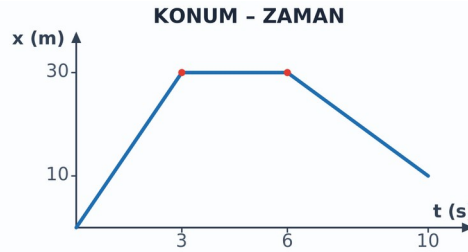
Bölüm B · Yön Değişimli Hız-Zaman

2. Şekildeki hız-zaman grafiğine göre: (a) her aralıktaki yer değiştirmeyi (işaretli alan), (b) toplam yer değiştirmeyi, (c) alınan yolu, (d) ortalama hızı bulun.

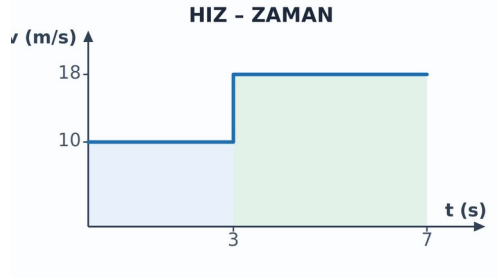
Bölüm C · Grafik Yorumu

3. Şekildeki konum-zaman grafiğine göre: (a) her aşamadaki hızı bulun. (b) Cisim hangi aşamada durur, hangi aşamada geri (-x) gider?

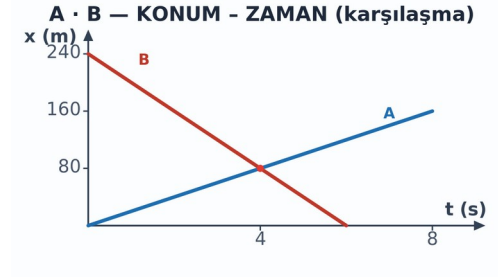
Bölüm D · Hız-Zaman Alanı

4. Şekildeki hız-zaman grafiğine göre: (a) her aralıktaki yer değiştirmeyi alandan bulun. (b) 0–7 s toplam yer değiştirmeyi ve ortalama hızı hesaplayın.

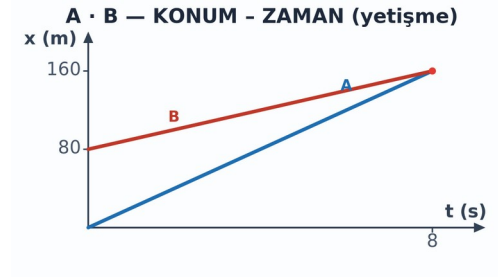
Bölüm E · Karşılaşma

5. Şekildeki konum-zaman grafiği zıt yönde yaklaşan A ve B cisimlerine aittir. (a) A ve B'nin hızlarını, (b) başlangıçtaki mesafeyi, (c) karşılaşma anını ve konumunu bulun.

Bölüm F · Yetişme

6. Şekildeki konum-zaman grafiği aynı yönde giden A (arkadan) ve B cisimlerine aittir. (a) A ve B'nin hızlarını, (b) A'nın B'ye yetişme anını ve konumunu bulun.

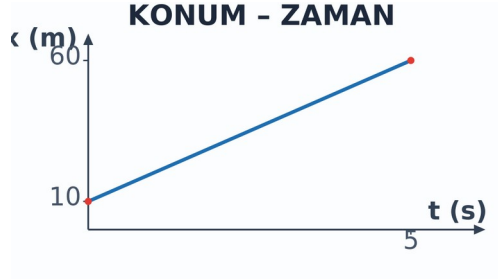
Sabit Hızlı Hareket — Grafikler

Öğrenme Çıktısı · FİZ.10.1.1

Ad-Soyad: ..... Sınıf: 10 - ..... No: ..... Tarih: .....

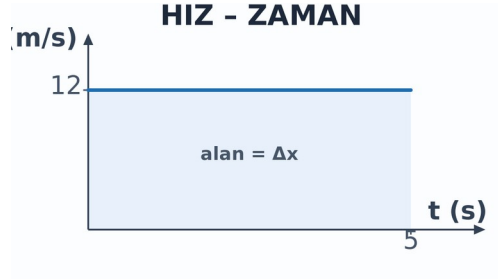
A · Çoktan Seçmeli (11 soru)

1. Şekildeki konum-zaman grafiğine göre cismin hızı kaç m/s'dir?

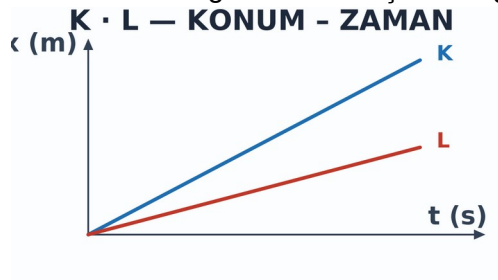
- A) 5
B) 8
C) 10
D) 12
E) 14

2. Şekildeki hız-zaman grafiğine göre cisim 5 saniyede kaç metre yer değiştirir?

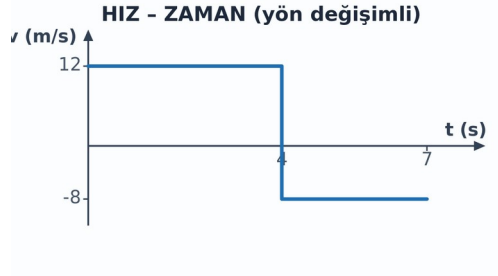
- A) 12
B) 17
C) 48
D) 60
E) 72

3. Şekilde K ve L cisimlerinin konum-zaman doğruları verilmiştir. Hangisi doğrudur?

- A) L daha hızlıdır
B) K daha hızlıdır
C) Hızları eşittir
D) İkisi de durur
E) L geri gider

4. Şekildeki hız-zaman grafiğine göre cismin 0–7 s'deki net yer değiştirmesi kaç metredir?

- A) 72
 B) 48
 C) 24
 D) -24
 E) 0
5. Konum-zaman grafiği zamanla AZALAN bir doğru olan cisim için hangisi doğrudur?
 A) +x yönünde gider
 B) -x yönünde sabit hızla gider
 C) Hızlanır
 D) Durur
 E) İvmelidir
6. Hızı -15 m/s olan bir cisim için hangisi doğrudur?
 A) Yavaşlıyor
 B) Hızlanıyor
 C) -x yönünde sabit hızla gidiyor
 D) İvmesi vardır
 E) Duruyor
7. Bir cisim 80 m'yi +x yönünde 8 s'de gidip, aynı yoldan 12 s'de geri dönüyor. Ortalama sürati kaç m/s?
 A) 0
 B) 4
 C) 8
 D) 10
 E) 16
8. Aralarında 250 m olan iki cisim birbirine doğru 30 m/s ve 20 m/s ile gidiyor. Kaç saniyede karşılaşırlar?
 A) 4
 B) 5
 C) 8
 D) 10
 E) 25
9. Çok parçalı bir harekette bir aralıkta yer değiştirme 0, süre 4 s ise cisim ne yapmaktadır?
 A) En hızlı gider
 B) Durmaktadır
 C) Hızlanır
 D) Geri gider
 E) İvmelenir
10. Aynı yönde 80 m arayla giden iki araçtan arkadaki 25 m/s, öndeki 15 m/s ile gidiyor. Yetişme süresi kaç s?
 A) 3,2
 B) 5
 C) 8
 D) 2
 E) 16

11. Konum-zaman grafiğinde A doğrusu B'den daha diktir. Buna göre hangisi doğrudur?

- A) B daha hızlı
- B) A daha hızlı
- C) Hızları eşit
- D) A duruyor
- E) B geri gidiyor

B · Kısa Cevap (4 soru)

12. Bir araç ilk 60 m'yi 4 s'de, sonraki 60 m'yi 6 s'de sabit süratlerle alıyor. Tüm yolun ortalama sürati kaç m/s'dir?

.....
.....

13. Bir koşucu +x yönünde 100 m gidip -x yönünde 40 m dönüyor; süre 35 s. Ortalama hız ve ortalama sürati bulun.

.....
.....

14. Hız-zaman grafiğinde eksenin altındaki alanın işareti neyi gösterir? Açıklayın.

.....
.....

15. Ortalama hızın büyüklüğü ile ortalama sürat hangi durumda eşit olur? Kısaca açıklayın.

.....
.....

Cevap Anahtarı — Sabit Hızlı Hareket

Öğrenme Çıktısı · FİZ.10.1.1

Çalışma Kağıdı

- $v_1=(40-0)/4=+10$ · $v_2=0$ · $v_3=(10-40)/3=-10$ m/s. (b) $\Delta x=+40+0-30=+10$ m. (c) $Yol=40+0+30=70$ m. (d) $v_{ort}=10/10=1$ m/s. (e) Ort. sürat= $70/10=7$ m/s.
- 0–3 s: $(+10) \cdot 3=+30$ · 3–5 s: 0 · 5–9 s: $(-5) \cdot 4=-20$ m. (b) $\Delta x=+10$ m. (c) $Yol=50$ m. (d) $v_{ort}=10/9 \approx 1,1$ m/s.
- (a) I) $v=(30-0)/3=+10$ m/s · II) 0 · III) $v=(10-30)/4=-5$ m/s. (b) II'de durur; III'te $-x$ 'e geri gider.
- (a) 0–3 s: $10 \cdot 3=30$ m · 3–7 s: $18 \cdot 4=72$ m. (b) Toplam $\Delta x=102$ m; $v_{ort}=102/7 \approx 14,6$ m/s.
- (a) $v_A=(160-0)/8=+20$ m/s; $v_B=(0-240)/6=-40$ m/s. (b) Başlangıç mesafe = 240 m. (c) Karşılaşma (doğruların kesişimi): $t=4$ s, $x=80$ m.
- (a) $v_A=(160-0)/8=20$ m/s; $v_B=(160-80)/8=10$ m/s. (b) Yetişme: doğruların kesiştiği $t=8$ s, $x=160$ m.

Mini Test

- 1) C** $v=(60-10)/5=10$ m/s.
- 2) D** Alan= $12 \cdot 5=60$ m.
- 3) B** Dik doğru → K hızlı.
- 4) C** $\Delta x=(+12 \cdot 4)+(-8 \cdot 3)=48-24=24$ m.
- 5) B** Azalan $x-t$ → $-x$ sabit hız.
- 6) C** $-x$ sabit hız.
- 7) C** Ort. sürat= $(80+80)/(8+12)=160/20=8$ m/s.
- 8) B** $t=250/50=5$ s.
- 9) B** Durur.
- 10) C** $t=80/(25-15)=8$ s.
- 11) B** Dik doğru → A hızlı.
- 12.** $(60+60)/(4+6)=120/10=12$ m/s.
- 13.** $\Delta x=60$ m → $v_{ort}=60/35 \approx 1,7$ m/s. $Yol=140$ m → ort. sürat= $140/35=4$ m/s.
- 14.** Eksen altı alan (-), cismin $-x$ yönünde yer değiştirdiğini gösterir.
- 15.** Cisim tek yönde, geri dönmeden hareket ettiğinde alınan yol = |yer değiştirme| olur; o zaman ortalama sürat = ortalama hızın büyüklüğü.

Sabit Hızlı Hareket — Grafikler · Hoca Notu

Yön · grafik dönüşümü · karşılaşma · FİZ.10.1.1

Yalnızca öğretmen kullanımı içindir

MEB Sınırı (Çok Önemli)

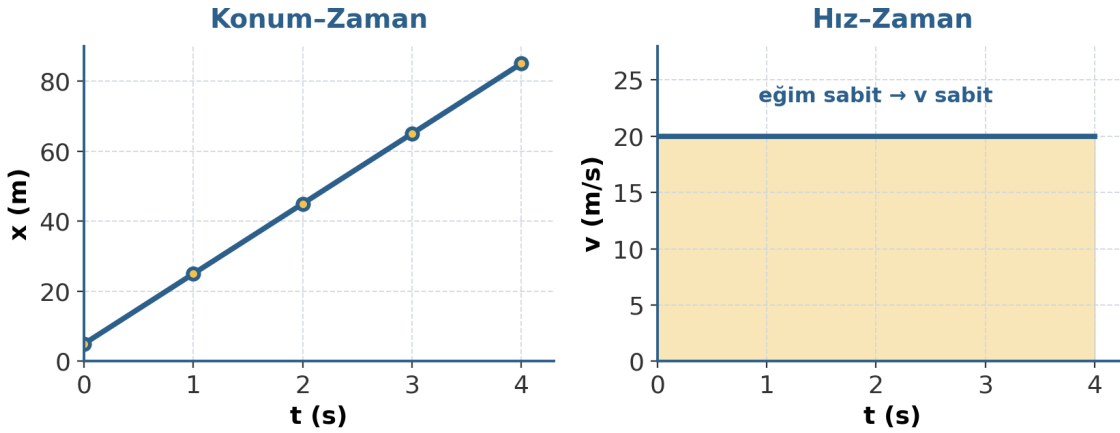
Hareket bu hafta da SABİT HIZLIDIR. Hız işaret değiştirebilir ama büyüklüğü sabittir; ivmeli hareket grafiklerine (eğrisel v-t) GİRİLMEZ.

Karşılaşma problemleri sabit hızlı hareketle sınırlıdır; çözüm kapanan mesafe (mesafe/(v_1+v_2)) veya grafik kesişimi ile yapılır — verilen denklemlerle ($x=x_0+v\cdot t$) sorulardan kaçınılır.

Bu Haftanın Hedefi

Öğrenci; hızın işaretini hareketin yönüyle ilişkilendirebilmeli; çok parçalı bir konum-zaman grafiğini aşama aşama yorumlayabilmeli; aynı hareketin konum-zaman ve hız-zaman gösterimleri arasında geçiş yapabilmeli; $\Delta x = v \cdot \Delta t$ ve $v = \Delta x / \Delta t$ modellerini yer değiştirme/zaman hesabına ve karşılaşma problemlerine uygulayabilmelidir.

Konum-Zaman → Hız-Zaman Dönüşümü

Konum-zaman doğrusunun eğimi sabit → hız-zaman grafiği zamana paralel bir doğru.

Sık Görülen Öğrenci Hataları

Hata

Doğrusu

Negatif hızı 'yavaşlama' sanmak.	İşaret yön bildirir. Sabit büyüklük → sabit hız, $a=0$.
Azalan x-t doğrusunu 'duruyor' sanmak.	Azalan doğru $-x$ yönünde hareket; yatay doğru durmadır.
Tüm harekete tek ortalama hız atfetmek.	Aşamalar farklı eğimlidir; ortalama hız toplam $\Delta x/\Delta t$.
Karşılaşmayı 'aynı hız' sanmak.	Karşılaşma, aralarındaki uzaklığın kapanmasıdır: $t = \text{mesafe}/(v_1+v_2)$.

Sınıf Yönetimi İpuçları

- Yön için sınıf zeminine $+x$ okunu çizip iki öğrenciyi zıt yönde sabit adımla yürütün.
- Karşılaşmayı önce grafikte kesişim, sonra kapanan mesafe ($\text{mesafe}/(v_1+v_2)$) ile çözdürün — iki yöntemi bağlayın.
- Çıkış kartı: 'x-t grafiği yatay olan cisim ne yapıyor?' (Duruyor.)

Hafta 4 Köprüsü

Hafta 4'te hız ARTIK SABİT DEĞİLDİR: hız değişimi ve ivme kavramına geçilir (FİZ.10.1.2). Bu haftaki 'eğim = hız' sezgisi, gelecek hafta 'hız-zaman grafiğinin eğimi = ivme' fikrine taşınacaktır.

✓ Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (2025) • 10. Sınıf Fizik resmî çerçevesine tam uyumludur.

Ünite 1 · Kuvvet ve Hareket

Sabit Hızlı Hareket — Grafikler

Konum-zaman, hız-zaman ve matematiksel model

Öğrenme Çıktısı ·
FİZ.10.1.1

BFY HOCA KİTİ

■ GİRİŞ

Sabit hızdan grafiklere

Sabit Hız

Eşit zamanda eşit yol alınır.

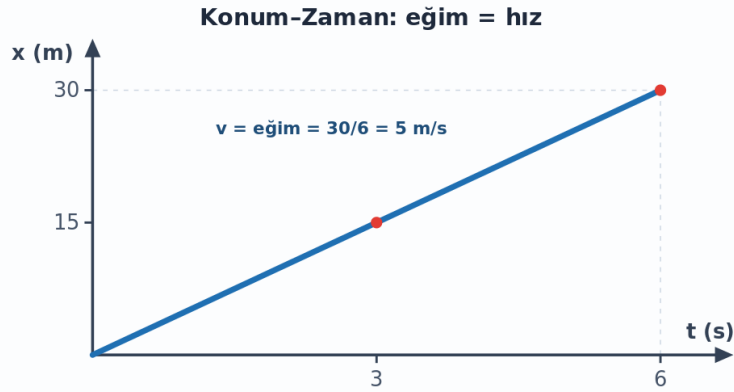
$$v = \Delta x / \Delta t \text{ (sabit)}$$

Bu hafta

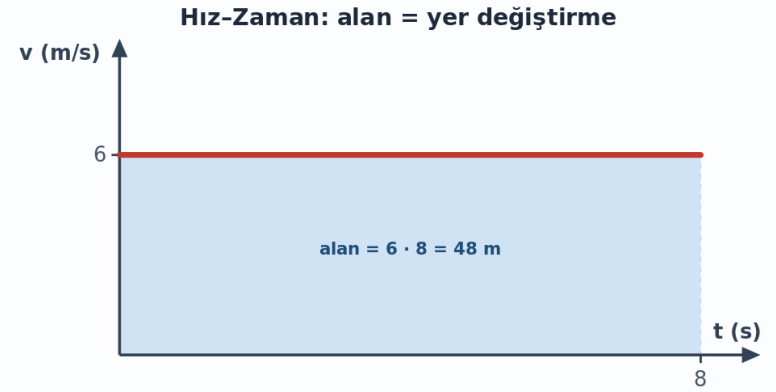
Konum-zaman ve hız-zaman grafiklerini okuma, yorumlama ve modele bağlama.

■ İKİ TEMEL GRAFİK

Eğim mi, alan mı?

konum-zaman: eğim = hız

hız-zaman: alan = yer değiştirme

■ YÖN & İŞARET

Eğimin işareti yönü verir

Pozitif hız (+v)

Konum-zaman doğrusu ARTAR.

+x yönünde hareket.

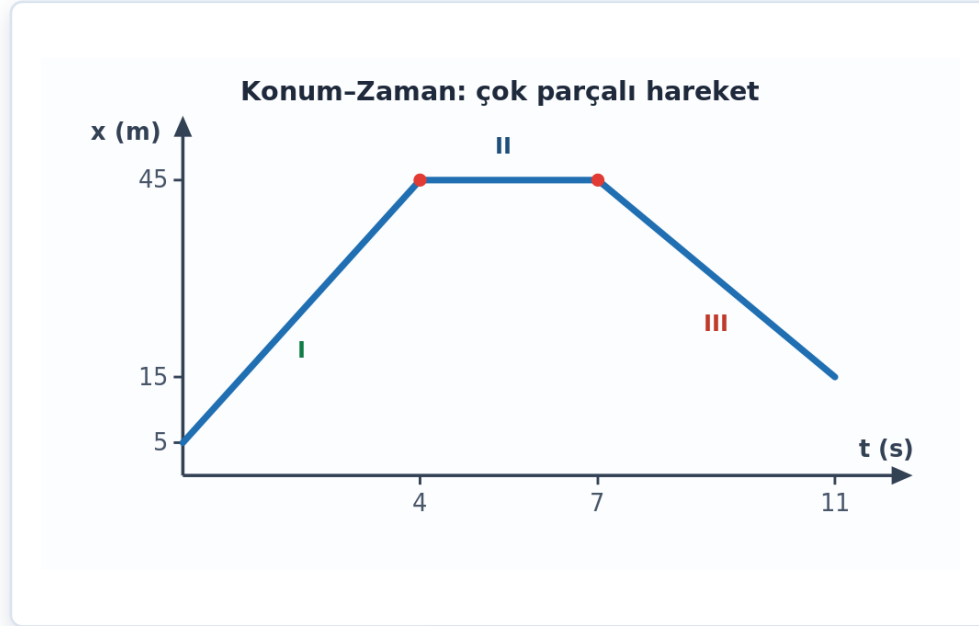
Negatif hız (-v)

Konum-zaman doğrusu AZALIR.

-x yönünde hareket.
(Dikkat: yavaşlama değil!)

■ ÇOK PARÇALI HAREKET

Her aşamanın kendi hızı

+x yönünde gidiyor (artan doğru)

Duruyor (yatay $\rightarrow$ eğim 0)

-x yönünde dönüyor (azalan)

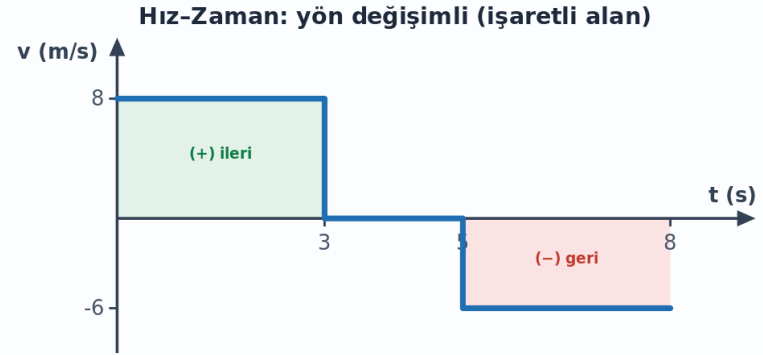
■ YÖN DEĞİŞİMLİ HIZ-ZAMAN

İşaretili alan

Alan = yer değiştirme

Eksenin ÜSTÜndeki alan ileri (+), ALTINDaki alan geri (-) yer değiştirmedir.

Toplam yer değiştirme = işaretili alanların toplamı.

eksen üstü (+), eksen altı (-)

■ YER DEĞİŞTİRME ↔ YOL

Yönlü mü, toplam mı?

Yer değiştirme (Δx)

Yönlüdür ve işaretlidir (+/-).

Alınan yol

Toplam mesafedir; her zaman pozitifdir.

Ortalama

Ortalama hız = $\Delta x / \Delta t$ · Ortalama sürat = toplam yol / Δt

KARŞILAŞMA

İki cisim ne zaman buluşur?

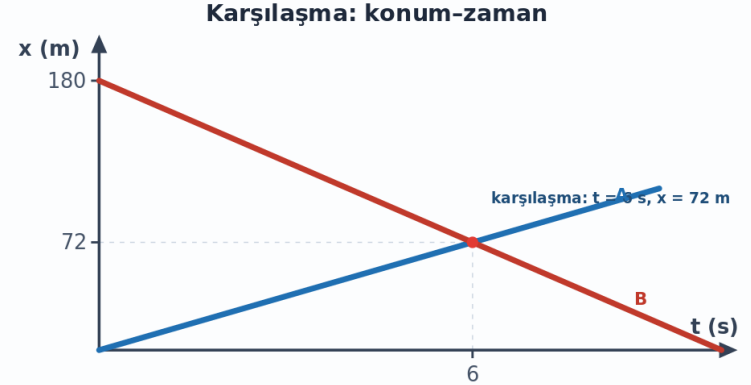
Zıt yönde yaklaşma

Aralarındaki mesafe kapanır:

$$t = \text{mesafe} / (v_1 + v_2)$$

Aynı yönde yetişme

$$t = \text{mesafe} / (v_{\text{arka}} - v_{\text{ön}})$$

doğruların kesişimi = karşılaşma

■ ÖRNEK

Model: $\Delta x = v \cdot \Delta t$

Soru

A aracı 120 m önündeki B'yi aynı yönde kovalıyor. A 22 m/s, B 14 m/s. A, B'ye kaç saniyede yetişir?

Çözüm

Yaklaşma hızı = $22 - 14 = 8$ m/s.

$t = 120 / 8 = 15$ s.

ÖZET

Sabit Hızlı Hareket — Grafikler

- Konum-zaman: eğim = hız; işaret yönü verir (+x / -x).
- Hız-zaman: alan = yer değiştirme (işaretli).
- Yer değiştirme yönlü; alınan yol toplam mesafedir.
- Karşılaşma: aralarındaki uzaklığın kapanmasıdır.

SIRADA Hafta 4 — Hız artık sabit değil: hız değişimi ve İVME (FİZ.10.1.2).